

Profesor Marian Zembala (1950–2022) Ku pamięci

Adres do korespondencji:
prof. dr hab. n. med. Mariusz Gąsior, prof. dr hab. n. med. Zbigniew Kalarus, prof. dr hab. n. med. Piotr Przybyłowski, Śląskie Centrum Chorób Serca w Zabrzu, ul. M. Curie-Skłodowskiej 9, 41–800 Zabrze, e-mail: dzialnauki@sccs.pl
Copyright© by the Author(s), 2022

Profesor dr hab. n. med., *doctor honoris causa* Marian Zembala — wybitny polski kardiolog i transplantolog, naukowiec, wieloletni nauczyciel akademicki i wychowawca młodzieży, dyrektor, a także wielki miłośnik muzyki, poezji, teatru, malarstwa i żeglarstwa.

Urodził się 11 lutego 1950 roku w Krzepicach niedaleko Częstochowy. Był absolwentem Akademii Medycznej we Wrocławiu, którą ukończył w 1974 roku z wyróżnieniem, zostając laureatem indywidualnej nagrody Ministra Zdrowia *Primus Inter Pares*, z możliwością wyboru miejsca pracy. Wybrał Klinikę Chirurgii Serca Akademii Medycznej we Wrocławiu, o której marzył. Równolegle do pracy klinicznej rozwijał pasje naukowe. W 1979 roku, mając zaledwie 29 lat, obronił z wyróżnieniem doktorat. Praca we wrocławskiej klinice stała się także przepustką do wyjazdu na wymarzone zagraniczne staże, między innymi do szpitala w Utrechcie (Holandia), w którym pracował pod kierunkiem prof. Francois Hitchcocka (1981–1985).

Podczas pobytu w Holandii z jego inicjatywy powstał największy po II wojnie światowej program *Polish Heart Poolse hartpatientjes naar Nederland*, w ramach którego w latach 1981–1992 nieodpłatnie zoperowano ponad 500 polskich dzieci z ciężkimi wrodzonymi wadami serca. Za ten ambitny projekt został wyróżniony nagrodą honorową Uniwersytetu Utrechtu oraz nagrodą Prymasa Polski ks. kard. Józefa Glempa. Do Polski powrócił w 1985 roku, przyjmując od prof. Zbigniewa Religi propozycję pracy w zespole w Zabrzu. Tak rozpoczął się kolejny etap życia zawodowego Pana Profesora, który wspólnie ze swoim Mistrzem — prof. Zbigniewem Religą — współtworzył zabrzańską kardiologię i transplantologię, i którą przez kolejne 30 lat z sukcesem rozwijał, zwłaszcza po objęciu w 1999 roku stanowiska kierownika katedry. W ciągu tych lat klinika stała się wiodącym w Polsce ośrodkiem o najszerzym w kraju zakresie zabiegów kardiologicznych wykonywanych u dorosłych i dzieci. Dorobek Pana

Rycina 1. Profesor Marian Zembala w swoim gabinecie w Zabrzu, 2017 (fot. Dawid Kubiатовski)

Profesora Mariana Zembali jest imponujący i powszechnie znany. Główne obszary Jego zawodowych zainteresowań były skupione na problematyce nowoczesnego leczenia wad zastawkowych serca, choroby niedokrwiennej serca, zatorowości płucnej, niewydolności serca, mechanicznym wspomaganiu krążenia oraz transplantacjach serca i płuc u dorosłych i dzieci. Głęboka wiara w to, że granice są po to, by je przekraczać, sprawiła, że był pionierem wielu nowoczesnych metod leczenia, które z powodzeniem wprowadzał do praktyki klinicznej w ośrodku w Zabrze. Jednymi z najważniejszych była wykonana przez Niego pierwsza w Polsce transplantacja płuca (1998) oraz jednoczasowa transplantacja serca i płuc (2001).

Profesor Marian Zembala przez wiele lat działał aktywnie także na płaszczyźnie europejskiej i światowej, w latach 2010–2012 był prezydentem Europejskiego Towarzystwa Chirurgii Serca i Naczyń (ESCVS, *European Society for CardioVascular Surgery*), a także pierwszym w historii Polakiem będącym Prezesem Europejskiego Towarzystwa Kardio-Torakochirurgów (EACTS, *European Association for Cardio-Thoracic Surgery*) w latach 2017–2018. Był członkiem wielu krajowych i międzynarodowych towarzystw, kolegiów redakcyjnych, komitetów i komisji, członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk. W roku 2018 otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, swojej *Alma Mater*. Był także Profesorem Honorowym Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Został pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego, który jest najważniejszym odznaczeniem państwowym w RP, nadawanym za znamienite zasługi na rzecz kraju. Autor i współautor ponad 2000 publikacji, IF: 638.596; Indeks H: 33. Pan Profesor był laureatem wielu nagród i wyróżnień. Do najważniejszych można zaliczyć: medal papieski *Benemerenti „Pro Ecclesia et Pontifice”* (2012), Krzyż Komandorski Odrodzenia Polski (2011), Wyróżnienie św. Kamila (za działalność na rzecz miasta Zabrze, 2010), czy Order Uśmiechu (2005), który był dla Niego jednym z najważniejszych wyróżnień, bo wręczanym przez dzieci. Ważny dla Pana Profesora był także związek z regionem. Mimo że nie był Ślązakiem z urodzenia, od ponad trzydziestu lat aktywnie angażował się w życie i rozwój makroregionu Śląska, który uważał za swoją małą ojczyznę. Profesor Zembala odnosił duże sukcesy jako organizator ochrony zdrowia w Polsce, piastując między innymi funkcję przewodniczącego Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia (2008–2015) czy konsultanta krajowego w dziedzinie kardiologii (2011–2016). W roku 2015 został powołany na funkcję Ministra Zdrowia RP. Znany był z tego, że zawsze szukał rozwiązań ponad podziałami.

W roku 1993 został Dyrektorem Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrze; stanowisko to piastował aż do śmierci. Szpital stał się Jego drugą miłością. W miarę dynamicznego rozwoju placówki, ówczesna kameralna siedziba okazała

się zbyt ciasna, więc postanowił to zmienić. Dzisiaj z pełną świadomością można powiedzieć, że rozbudowa Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrze jest dziełem życia Pana Profesora. Wraz ze swoimi współpracownikami stworzył jeden z najlepszych i najnowocześniejszych ośrodków leczenia schorzeń sercowo-naczyniowych w Polsce. Spełniło się Jego wielkie marzenie. Wszyscy o tym wiedzieliśmy. Zwieńczeniem tego sukcesu, a jednocześnie owocem wielkiej determinacji w działaniu jest najnowszy budynek, którego otwarcie nastąpi pod koniec maja bieżącego roku. Będzie to także pewnego rodzaju klamra, która zepnie w całość wielki dorobek życia Pana Profesora.

Oprócz medycyny jedną z największych pasji Pana Profesora Zembali było żeglarstwo. Jako młody chłopak pracował z trudną młodzieżą z domów poprawczych; piękno żeglarstwa przybliżał także środowisku kardiologów i kardiochirurgów, zapraszając ich na tzw. Rejsy dla serca. Uważał, że wspaniale uczy pokory, co jest niezwykle ważne również w pracy lekarza.

Profesor Zembala był też wrażliwy na sztukę — kochał teatr, muzykę i poezję. Z jednej strony niestrudzony i zdeterminowany dążył do wyznaczonych sobie celów, z drugiej, był niezwykle wrażliwy na ludzkie cierpienie. Swoje życie zawodowe całkowicie poświęcił służbie choremu człowiekowi. Niesamowicie wymagający od siebie, ale także od innych. Był człowiekiem nietuzinkowym i wytrwałym, a jednocześnie życzliwym. Zaciekle walczył o każdego chorego, podejmując czasem na pozór nieracjonalne decyzje, które później okazywały się trafne i ratowały życie nie tylko choremu, ale często i jego rodzinie. Był też wspaniałym ambasadorem polskiej nauki i medycyny, Mistrzem i Przewodnikiem dla leczonych i leczących. Swoimi osiągnięciami mógłby obdzielić co najmniej kilka osób. Był tytanem pracy, często zapominał, że czasem trzeba coś zjeść i się przespać. Nade wszystko Pan Profesor kochał swoją rodzinę i pacjentów, którzy odwzajemniali tę miłość. W roku 2018 przeszedł rozległy udar, który, pomimo że przykuł go do wózka, nie przeszkodził Mu w dalszej pracy i walce o dobro pacjentów. Zawsze powtarzał, że nigdy nie osiągnąłby takiego sukcesu, gdyby nie ludzie, których spotkał na swojej drodze. Ważną częścią jego życia była także pamięć o pionierach.

Marzeniem Pana Profesora było popłynąć w długi rejs po odejściu na emeryturę. Głęboko wierzymy, Panie Profesorze, że właśnie wyruszył Pan w ten rejs, swój ostatni rejs. Będzie nam Pana bardzo brakować.

Ahoj Drogi Profesorze! Ahoj Drogi Przyjacielu!

Żegnamy Wielkiego Człowieka, Wspaniałego Lekarza, Kochającego Syna, Męża, Ojca i Dziadka.

Dziękujemy Ci za wszystko. Na zawsze pozostaniesz w naszej pamięci!

Społeczność Śląskiego Centrum
Chorób Serca w Zabrze